

Terug naar de bron

Colofon

ISBN: 978 94 6365 553 8

1e druk 2023

© 2023, N.J. van Diemen

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Voor het gebruik van citaten en foto's is toestemming gevraagd van alle rechthebbers. Mocht er niettemin iemand zijn die meent rechten te kunnen doen gelden op iets waar geen toestemming voor is gevraagd, dan kan die zich in verbinding stellen met de uitgever.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Terug naar de bron

N.J. van Diemen

Het idee voor dit boek is ontstaan in de jaren '90, de periode waarin de kiem van de huidige tweedeling werd gelegd. De toen ontstane haarscheuren en spanningen zijn alleen maar groter geworden.

Met dank aan Frederique Bakker en Caroline van Beekhoff,
Rein Wynja, Annemarie Hollenberg, Frida de Koning,
Bart Beemster en Menno Smit.

Inhoud

Spanningsveld	11
Inleiding tot de Harmonie	13
DEEL 1: DE HARMONIE	17
Het raadsel Pythagoras van Samos (570 voor Chr.-?)	19
Getallenleer	19
Klank en materie	21
Pythagoreïsch denken	22
De scheppingsleer van het Zonnewoord	25
De matrix	27
Het individu	30
Relatie tot het goddelijke	32
De resonantiewerking der natuur	33
Tussen de objecten	43
Vergelijkbare filosofieën	44
De bassnaar van Moeder Aarde	45
Planten en planeettonen	46
DEEL 2: OVER DISHARMONIE	49
Linker- en rechterhersenhelft	51
Odysseus	53
Columbus	55
Klanknamen	56
Over de oorzaak	57
De verbanning der resonantieverhouding	57
De transcendente voetballiefhebber	59
Groepsresonantie en het Oranjegevoel	60
Resonantieverhouding en creatieve uitwerking	62
De transcendente werking	65
Efficiency der oerklank	65
Schaalvergroting	67
De moderne houthakker	68
Noodmaatregelen	73

DEEL 3: HET BREIN RESETTEN	75
Kwantummechanica	77
Een liefdevol experiment	77
Hoe de bijl te verwijderen?	79
Op een kruispunt	80
De wereldtournee van Bonifatius	80
Terug naar de bron	84
Zelforganisatie	88
Archetypen voeden de rollen	94
Slotwoord	95
Verwijzingen	97

Spanningsveld

In de biotoop van het neoliberale marktdenken leken in de jaren negentig van de vorige eeuw de economische bomen tot in de hemel te groeien. Iedereen had werk, de salarissen stegen en het huizenbezit nam toe. Toch was de innerlijke harmonie niet optimaal. Uit een artikel in *de Volkskrant* van 23-12-2000 bleek dat 87% van de Nederlanders van mening was dat het land harder, onverschilliger en asociaal werd. Ook groeide de bezorgdheid over de stuitende lelijkheid der nieuwbouwwijken, de bevolkingsdichtheid, de leefbaarheid en het gebrek aan bindingen. Toen is ontegenzeggelijk het spanningsveld ontstaan tussen welvaart en welzijn.

Om dit voor te zijn had men in Bhutan (boeddhistisch koninkrijkje in de Himalaya) het Bruto Nationaal Product vervangen door het Bruto Nationaal Geluk.

De verklaring van de toenmalige regering is als volgt samen te vatten: een keuze voor het vinden van een balans tussen economische groei en het behoud van traditie en spiritualiteit. Het ontwikkelen van de economie, maar niet ten koste van bomen en rivieren of het opofferen van innerlijke harmonie aan persoonlijke welvaart.

Deden ze in de Himalaya iets wat ons vreemd is? In principe niet. Als wij terugkijken naar de bakermat van onze westerse cultuur, de oude Grieken, dan ontmoeten we daar aan de bron een filosofie die model had kunnen staan voor het Bruto Nationaal Geluk der Bhutanezen. De allereerste filosoof, de Griek Pythagoras, definieerde de wereld waarin wij leven als 'de harmonie'.

Pythagoras was geen wereldverbeteraar. Integendeel, de wereld was in zijn beleving geschapen naar het beeld van een hogere goddelijke intelligentie en dat was voor hem goed genoeg. Sterker nog, ze was volgens hem perfect georganiseerd. Wat hij probeerde, was deze perfectie te begrijpen en waar mogelijk te doorgronden zodat ze als werkmodel zou kunnen dienen voor

de inrichting van de persoonlijke en de maatschappelijke organisatie. Dit had alles te maken met doelmatig handelen en het in de breedte ontwikkelen der menselijke mogelijkheden. Het bindmiddel was de schepping zelf en het bewustzijn dat de mens er onlosmakelijk mee in contact, in resonance staat. De verbinding met dit oerpatroon genereert energie en motivatie.

De bestudering van de aardse natuur vormde voor Pythagoras dan ook niet alleen de basis voor zijn filosofie maar was voor hem ook de manier om op te gaan in het grotere geheel, oftewel, de manier om in transcendentie staat te leven.

Deze levensattitude toont grote overeenkomsten met die van de natuurvolkeren. Ook zij onderkennen de perfectie, wijsheid en goddelijkheid in hun natuurlijke omgeving. Met het verdwijnen van bovenstaande levenswijzen ten gunste van ‘de vooruitgang’ komt onze balans echter meer en meer onder druk te staan. De vraag is of er in onze cultuur nog aanknopingspunten te vinden zijn voor een weg terug.

Vanaf deel 2 van dit boek introduceer ik, als oriëntatiepunt voor een weg terug, het archetype van de transcendentie voetballiefhebber. Dit archetype is gerekruteerd uit de ziel van de Nederlanders. Hij herinnert ons aan de echo's die afkomstig zijn uit de oude bron der harmonie en laat ons daarmee zien dat er nog resten van het oude natuurdenken zijn blijven bestaan in onze omgeving, en met name in het mini-reservaat van de voetbalwereld.

Of we dit archetype moeten beschouwen als een van de laatste der Mohikanen of dat het als handvat kan dienen om de relatie met onze natuurlijke en maatschappelijke omgeving te heroverwegen, zal de toekomst uitwijzen.

Inleiding tot de Harmonie

In de bakermat van onze cultuur, de Griekse Oudheid, werd de ongrijpbare werking van natuur en kosmos omschreven als ‘onhoorbare klank’.

Dit onhoorbare systeem was in de Griekse perceptie bindend en altijd aanwezig. Degenen die het wisten te doorgronden, zoals Pythagoras en Heraclitus, stonden als vanzelfsprekend in hoog aanzien. Pythagoras doceerde dat de mens die in zijn creaties (van architectuur tot manier van leven) de logica van deze klank volgde, niets dan voordeel kon behalen.

In tal van plaatsen op aarde heeft men dit voedende klankorganisme bestudeerd en gedefinieerd: Arabische scholen (Saute Soermat), Japan (Kensho, het ‘niets’), Tibet (mantrisch oergeluid), Zuid-Amerika (Pachamama). Om het te onderzoeken scherpte men de zintuigen aan, waarbij men zich naar binnen richtte om de omgevingsklank te doorgronden. Voor de ‘waarneming’ werd niet volstaan met de onafhankelijke werking van een der zintuigen. Alleen door de indrukken te combineren kon de werking worden gevoeld, ervaren en toegepast.

In haar essentie vinden we deze vaardigheid nog terug bij bijvoorbeeld mensen met ‘groene vingers’. Het zijn ware tovenaars als het gaat om het verzorgen en opkweken van planten. Ze spreken hun stekjes liefdevol toe en aaien desnoods een cactus respectvol over zijn stekels. De groeieresultaten zijn er dan ook naar; links en rechts schieten de scheuten de grond uit. Uit onderzoek blijkt dat dit geen toeval is. Planten die op een leugendetector werden aangesloten, reageerden bijzonder heftig op verzorgers die dreigden om de plantenbakken in de vuilnisbak te smijten. Op liefdevolle verzorgers, die elk bloempje toespraken alsof het hun eigen kind betrof, reageerden ze met rustige vredige golven.

Nu wil het geval dat alles wat zich als een golf gedraagt, onderhevig is aan de werking van andere golven. Hersengolven van mensen reageren op elkaar. Bij een goed gesprek zullen ze onderling synchroon gaan lopen. Bij ruzie gebeurt het tegenoverge-

stelde. Mensen resoneren dus met elkaar, met planten, dieren en zelfs gebouwen, vaak op een manier die de ratio te boven gaat.

Wat bedoelde bijvoorbeeld Bobby Haarms (Ajax) met ‘het’? (Over het oude Ajaxstadion: als je er binnenkwam, gebeurde ‘het’). En waarom roept stadion De Kuip meer emotie en gevoel op dan de Arena? Wat men registreert, is ongrijpbaar, ontraceerbaar, maar zeker is dat men stilstaat bij de omgeving en vanuit die omgeving een impuls opvangt. Het is de basale manier van verbinding maken, die diep in de mens verankerd is (de klassieke betekenis van ‘verbinden’, religare: het contact maken met de omgeving, de schepping).

Mensen met groene vingers zijn in staat om op huiskamer-niveau deze verbinding te maken door het onhoorbare ‘oergeluid’ der cactus aan te voelen en ten voordele te benutten. De communicatie op dit subtielere niveau kan verklaard worden vanuit de werking der resonantie. Alles wat leeft, beschikt over een frequentie en wordt daarmee gevoelig voor de wetten van het geluid. Op dit onhoorbare niveau kan een plant zo nodig om water ‘schreeuwen’. Een goed ‘verstaander’ heeft uiteraard maar een half woord nodig en zal het zover niet laten komen.

De moderne mens is zijn ‘groene’ vingers aan het verliezen. Hij is sterk naar buiten gericht, is eerder visueel dan auditief ingesteld en richt zijn blik graag naar de horizon op jacht naar uitdagende doelen, nieuwe veroveringen en nieuwe technologie. Hij creëert hiermee glorieuze overwinningen maar ook ontwikkelingen die voor menigeen moeilijk zijn bij te houden.

De moderne en klassieke levensattituden vergelijken zich als de zeereis van Columbus met die van Odysseus. Columbus ontleent zijn beroemdheid aan het resultaat van zijn heenreis: de ontdekking en verovering van Amerika. De grote avonturen van de klassieke tegenhanger Odysseus speelden zich juist af op de terugreis. Voor de luisterende Odysseus, hij werd ingefluisterd door de godin Athene, was de Trojaanse oorlog géén veroveringsoorlog. Ze vochten enkel en alleen om hun eigen Griekse prinses te bevrijden. Daarmee was de zaak afgerond en stond Odysseus nog slechts één doel voor ogen: terug naar

Penelope, zijn vrouwelijke wederhelft, zijn eigen huis en centrum.

Onze extraverte levensstijl had grote voordelen. De welvaart was hoog en het individu kon zich ontplooiën en zelfstandige keuzes maken in een maatschappij waar de bomen tot in de hemel leken te groeien. Maar nu begint het zelfvertrouwen te tanen. Door het oude systeem uit het oor en oog te verliezen begint het in ons hoofd te knagen. Er borrelen vragen naar boven waarop het antwoord onduidelijk is.

Er broeit een groeiend spanningsveld tussen (klassieke) harmonie en (moderne) welvaart, een krachtmeting tussen een herrijzende Odysseus en een heersende Columbus. De arena voor deze worsteling bevindt zich tussen onze oren; er is geen scheidsrechter, de spelregels zijn vaag en de uitslag ligt besloten in de toekomst.

Het was de Griekse filosoof Pythagoras die als eerste het ‘onhoorbare’, de oerklank, theoretisch onderbouwde en integreerde in een filosofie, de Harmonie, die hij doceerde in Croton (Italië). Dit boek begint met een *terugreis* langs de werking en toepassingen der Harmonie.

DEEL 1:
DE HARMONIE

Het raadsel Pythagoras van Samos (570 voor Chr.-?)

Pythagoras wordt tegenwoordig geaccepteerd als filosoof, als wiskundige en als grondlegger der muziektheorie. Maar in zijn tijd werd hij vooral bewonderd om kwaliteiten die voor ons moeilijk te doorgronden zijn. Hij was een buitengewoon mystiek man die communiceerde met dieren, met rivieren, de planeten en de kosmos. Hij 'las' zijn omgeving op een zeer diep niveau. De gegevens die hij op die manier verzamelde, organiseerde hij naar het model der natuur. De getallen en meetkundige figuren die hij gebruikte, stonden dus niet geheel op zichzelf maar vormden tevens een weergave, een soort equivalent van de processen die hij met zijn zintuigen absorbeerde. De leefregels die hij voor zijn leerlingen opstelde, stonden hiermee in direct verband.

Zijn tijdgenoten beschouwden hem als een genie; men noemde hem de 'Meester', of 'die Man'. Uit alle delen van de klassieke wereld kwam men om naar hem te luisteren en niet ten onrechte. In de figuur Pythagoras verenigde zich een groot deel van de toen aanwezige wetenschappelijke en mystieke kennis. Hij studeerde enkele tientallen jaren in het hoogontwikkelde Egypte, waar hij bij de priesters van Thebe, de Diopolieten, werd onderwezen in de wiskunde (uiteindelijk werd hij een ingewijde in al hun mysteriën). Na zijn Egyptische periode zette hij zijn opleiding voort bij de Chaldeeërs (sterrenkunde), de Phoeniciërs (logistiek en meetkunde) en bij een Perzische stam, de Magiërs, waarbij hij ingewijd werd in magische rituelen (hypnose, telekinese, gedachtenlezen). Bij de Pers Zoroaster leerde hij de leer der tegenstellingen kennen. Voordat hij uiteindelijk in Croton (Italië) een eigen school stichtte, was hij al in de vijftig.

Getallenleer

Pythagoras had een grote voorliefde voor het terugbrengen van processen die hij op natuurlijk, individueel en mystiek niveau waarnam tot getallen. Bovendien koppelde hij deze kennis aan muziektheoretische inzichten (hij beweerde dat alle materie gestructureerd zou zijn naar een mathematica die wij tegenkomen in het hoorbare geluid der klank). Zijn manier van werken met getallen is vergelijkbaar met de student die een gelezen boek

samenvat in een uittreksel en vervolgens dit uittreksel verkleint tot een schema op A4-formaat. Voor de betrokken student is alles glashelder maar voor de buitenstaander zal het A4tje abracadabra zijn. Pythagoras ging een stap verder. Hij bracht het schema terug tot één getal. Een ongrijpbare, bijna dichterlijke definitie als ‘het stromende leven’, bracht hij zonder blikken of blozen terug tot het cijfer 10.

Zijn getallenleer kon hij onderwijzen aan het intelligentste deel van zijn leerlingen, de zogeheten mathematici. Voor de minder begaafden was slechts een rol weggelegd als toehoorder, de akoestmatici. De communicatie via getallen tussen de mathematici klonk hun dan ook als ondoorgrondelijke geheimtaal in de oren (bijvoorbeeld: $0 \times \text{oneindigheid} = 1$). Ondergetekende beschouwt zichzelf met betrekking tot bovenstaande als toehoorder, als luisteraar.

Het grappige is echter dat het met name de luisterhouding was die het uitgangspunt vormde voor deze klassieke filosofie. Pythagoras beweerde zelfs dat hij de planeettonen kon horen klinken in de kosmos.

Ook de getallenleer was een weergave van dat wat ‘gehoord’ was. Om dit in perspectief te zetten refereer ik aan de auteur en neuroloog Oliver Sacks in zijn boek *De man die zijn vrouw voor een hoed hield*. Dat men de planeettonen zintuiglijk zou kunnen registreren, lijkt een niet te begrijpen claim. Sacks laat echter in zijn boek zien dat er waarnemingen mogelijk zijn die van een voor ons leken niet voor te stellen abstractie getuigen. Vooral als hij de buitengewone gevoeligheid beschrijft van de tweeling John en Michael. Het gaat om het volgende voorval:

Er viel een doos lucifers van hun tafel en de inhoud daarvan kwam op de grond terecht; ‘111’ riepen ze tegelijkertijd uit. (Er bleken inderdaad 111 lucifers te liggen.) ‘Hoe konden jullie de lucifers zo vlug tellen?’ vroeg ik. ‘We hebben ze niet geteld’, zeiden ze. ‘We zagen de 111.’

Is het mogelijk, vroeg Sacks zich af, dat ze de 111 ervaren als een eigenschap?

Hij kreeg sterk de indruk dat ze zich bezighielden met ‘ware’ eigenschappen of hoedanigheden (net zoals voor Pythagoras ‘het stromende leven’ de eigenschap had van het cijfer 10).